

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

28 päivänä huhtikuuta 2022 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2001/23/EY – 3–5 artikla – Yritysten luovutukset – Työntekijöiden oikeuksien turvaaminen – Poikkeukset – Maksukyvyttömyysmenettely – Pre-pack – Yrityksen eloonjääminen – Yrityksen (osan) luovuttaminen pre-pack-menettelyä seuraavan konkurssiin asettamisen jälkeen

Asiassa C-237/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin) on esittänyt 29.5.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.6.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Federatie Nederlandse Vakbeweging

vastaa

Heiploeg Seafood International BV ja

Heitrans International BV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja A. Prechal, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Passer, F. Biltgen (esittelevä tuomari), L. S. Rossi ja N. Wahl,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.9.2021 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Federatie Nederlandse Vakbeweging, edustajanaan F. M. Dekker, advocaat,
- Heitrans International BV ja Heiploeg Seafood International BV, edustajinaan B. Kraaipoel, J. F. Fliet ja I. Spinath, advocaten,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja J. Langer,
- Euroopan komissio, asiamiehinään A. Nijenhuis ja B.-R. Killmann,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.12.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY (EYVL 2001, L 82, s. 16) 3–5 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat alankomaalainen ammattijärjestö Federatie Nederlandse Vakbeweging (Alankomaiden ammattiliittojen keskusjärjestö, jäljempänä FNV) sekä alankomaalaiset yhtiöt Heiploeg Seafood International BV ja Heitrans International BV (jäljempänä yhdessä uudet Heiploeg-yhtiöt) ja jossa on kyse sellaisen yrityksen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely, luovutuksen jälkeen kyseisten yhtiöiden työntekijöiksi tulleiden henkilöiden oikeuksien turvaamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivillä 2001/23 kodifioitiin työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14.2.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL 1977, L 61, s. 26), sellaisena kuin se oli muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL 1998, L 201, s. 88).
- 4 Direktiivin 2001/23 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”On tarpeen huolehtia työntekijöiden suojasta sen varmistamiseksi, että heidän oikeutensa turvataan, kun työnantaja vaihtuu.”
- 5 Kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään seuraavaa:
”a) Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta.
b) Jollei a alakohdasta ja tämän artiklan jäljempänä olevista säännöksistä muuta johdu, tässä direktiivissä tarkoitettuna luovutuksena pidetään oman identiteettinsä säilyttävän taloudellisen yksikön luovuttamista, jolla tarkoitetaan pää- ja sivutoimisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi järjestettyä resurssikokonaisuutta.”

6 Mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen seurauksena luovutuksensaajalle.”

7 Direktiivin 2001/23 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutus ei sellaisenaan ole peruste, jota luovuttaja tai luovutuksensaaja voi käyttää irtisanomiseen. Tämä säännös ei estä irtisanomisia työvoiman muutoksiin johtavista taloudellisista, teknisistä tai organisatorisista syistä.”

8 Kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jolleivät jäsenvaltiot toisin säädä, 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja sitä toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (joka voi olla toimivaltaisen viranomaisen valtuuttama maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä).

2. Kun 3 ja 4 artiklaa sovelletaan luovutukseen silloin, kun on aloitettu luovuttajaa koskeva maksukyvyttömyysmenettely (riippumatta siitä, onko kyseinen menettely aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi), ja edellyttäen, että menettely toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa (viranomaisen voi olla kansallisessa lainsäädännössä määritetty maksukyvyttömyysmenettelyn selvittäjä), jäsenvaltio voi säätää, että:

a) siitä riippumatta, mitä 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, työsopimuksesta tai työsuhteesta johtuvat ja ennen luovutusta tai maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista eräänntyvät luovuttajan velvoitteet eivät siirry luovutuksensaajalle edellyttäen, että menettely antaa kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti vähintään työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyysilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY [(EYVL 1980, L 283, s. 23)] mukaisen suojan tapauksissa, joissa tätä direktiiviä sovelletaan;

ja/tai vaihtoehtoisesti, että

b) luovutuksensaaja, luovuttaja tai luovuttajan valtaa käyttävä henkilö tai käyttävät henkilöt ja toisaalta työntekijöiden edustajat voivat päättää työntekijöiden työehtojen muuttamisesta työllisyysmahdollisuuksien turvaamiseksi varmistamalla yrityksen, liikkeen tai liiketoiminnan osan toiminnan säilymisen silloin, kun se voimassa olevan lainsäädännön tai käytännön mukaan on mahdollista.

--

4. Jäsenvaltioiden on toteutettava aiheelliset toimenpiteet sellaisten vilpillisten maksukyvyttömyysmenettelyjen estämiseksi, joiden tarkoituksena on kiertää tämän direktiivin mukaisia työntekijöiden oikeuksia.”

Alankomaiden lainsäädäntö

Siviililaki

- 9 Siviililain (Burgerlijk Wetboek) 7:663 §:n mukaan yrityksen luovutuksen yhteydessä luovutuksensaajalle siirtyvät ilman eri toimenpiteitä ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka kuuluvat tuolla hetkellä työnantajalle viimeksi mainitun ja siellä työskentelevän työntekijän välisen työsopimuksen perusteella.
- 10 Siviililain 7:666 §:n a kohdassa säädetään, että kyseistä 7:663 §:ää ei sovelleta yrityksen luovutukseen, jos työnantaja on asetettu konkurssiin ja yritys kuuluu konkurssipesään.
- 11 Siviililain 7:663 §:n ja 7:666 §:n a kohdan tarkoituksena on saattaa direktiivin 2001/23 3 artiklan 1 kohta ja 5 artiklan 1 kohta osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Konkurssilaki

- 12 Konkurssilain (Faillissementswet) 1 §:n 1 momentissa säädetään, että tuomioistuin asettaa velallisen konkurssiin tämän oman ilmoituksen perusteella tai tämän velkojien tai jonkin velkojan vaatimuksesta, jos velallinen on tilanteessa, jossa se on lakkauttanut maksunsa ja sillä on useampi kuin yksi velkoja.
- 13 Konkurssilain 10 §:ssä säädetään, että kolmansilla osapuolilla on oikeus vastustaa konkurssiin asettamista velallisen konkurssiin asettamista koskevan päätöksen julistamispäivästä alkavan kahdeksan päivän ajanjakson kuluessa.
- 14 Konkurssiin asettamista koskevassa päätöksessä on myös pesänhoitajan ja valvojan tuomarin nimi.
- 15 Konkurssilain 68 §:ssä säädetään, että pesänhoitajan tehtävänä on konkurssipesän hallinnointi ja selvittäminen, ja tämän on otettava huomioon kaikkien velkojien edut mutta myös yhteiskunnalliset edut, mukaan luettuna työllisyysmahdollisuuksien turvaamiseen liittyvä etu.
- 16 Konkurssilain 40 §:n mukaan pesänhoitaja voi päättää konkurssivelallisen palveluksessa olevien työntekijöiden työsopimukset enintään kuuden viikon irtisanomisajalla.
- 17 Konkurssilain 64 §:n mukaan valvova tuomari valvoo pesänhoitajaa ja varmistaa, että hän ei ylitä toimivaltaansa ja että hän toimii kaikkien velkojien etujen mukaisesti ja suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Pre-pack-menettely

- 18 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvauksen mukaan pre-pack-menettely on kansallinen oikeuskäytäntöön perustuva käytäntö, joka mahdollistaa velallisen varallisuuden kuuluvan yrityksen tai sen osan myynnin valmistelemisen tämän varojen selvittämisen yhteydessä, jotta parannetaan velkojien mahdollisuuksia saada saatavansa täysimääräisenä.

- 19 Myyntivalmisteluihin kuuluu muun muassa se, että neuvotellaan yhden tai useamman ehdokkaan kanssa sopimuksesta, jonka perusteella kyseinen yritys tai sen osa luovutetaan näille velallisen konkurssiin asettamisen jälkeen. Pre-pack-menettely eroaa muista konkurssiin asettamista edeltävistä myyntiä koskevista toimenpiteistä siten, että sen yhteydessä järjestettävät myyntiä koskevat toimenpiteet valmistele pesänhoitaja, jonka nimeke on suunniteltu pesänhoitaja ja joka on valvovan tuomarin, jonka nimeke on suunniteltu valvova tuomari, valvonnan alainen. Heidät nimittää toimivaltainen tuomioistuin, ja heidän asemansa ja tehtävänsä on vahvistettu Hoge Raad der Nederlandenin (Alankomaiden ylin tuomioistuin) oikeuskäytännössä.
- 20 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että kyseisen oikeuskäytännön mukaan suunnitellun pesänhoitajan nimittävä tuomioistuin ja kyseisen tuomioistuimen tai kyseistä tarkoitusta varten nimitetyn suunnitellun valvovan tuomarin antamat ohjeet määrittelevät suunnitellun pesänhoitajan tehtävät. Suunnitellun pesänhoitajan on konkurssimenettelyn pesänhoitajan lailla otettava huomioon kaikkien velkojien edut mutta myös yhteiskunnalliset edut, mukaan lukien työllisyysmahdollisuuksien säilyttämistä koskeva etu, konkurssiin asettamista edeltävässä vaiheessa. Suunniteltu pesänhoitaja voi joutua vastuuseen virheestä, jonka hän on tehnyt hoitaessaan tehtäviään, samalla tavalla kuin konkurssipesän pesänhoitaja.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin osallisuus pre-pack-menettelyssä on olennaisen tärkeää, koska heidät nimitetään yleensä konkurssimenettelyn pesänhoitajaksi ja valvovaksi tuomariksi, kun konkurssiin asettaminen myöhemmin tehdään. Näin ollen he ottavat huomioon sen lakisääteisen tehtävän, jota he hoitavat konkurssiin asettamisen jälkeen, kun he hoitavat tehtäviään pre-pack-menettelyssä.
- 22 On siis suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin tehtävänä valmistella yrityksen tai sen osan luovutus ottaen huomioon kaikkien velkojien edut ja yhteiskunnalliset edut ennen kuin se oikeushenkilö, jonka varoihin kyseinen yritys kuuluu, asetetaan konkurssiin. Konkurssiin asettamisen jälkeen heidän on konkurssimenettelyn pesänhoitajan ja valvovan tuomarin ominaisuudessa arvioitava – riippumatta siitä, missä määrin he ovat olleet toimiin osallisia ennen konkurssiin asettamista –, onko kyseinen luovutus näiden etujen mukainen, ja jos näin ei ole, heidän on oltava toteuttamatta mainittua luovutusta.
- 23 Pre-pack-menettelyssä valmisteltu yrityksen luovutusta koskeva sopimus tehdään ja pannaan täytäntöön vasta konkurssiin asettamisen jälkeen, kun tuomioistuimen nimeämällä pesänhoitajalla ja valvovalla tuomarilla on lakisääteinen toimivaltansa. Viimeksi mainitut voivat yleensä toimia ripeästi, koska on tavanmukaista nimittää kyseisiin tehtäviin entinen suunniteltu pesänhoitaja ja entinen suunniteltu valvova tuomari.
- 24 Kyseisen menettelyn avulla voidaan siis välttää se, että kyseessä olevan yrityksen tai sen osan toiminta lakkaa vaikka vain lyhyeksikin aikaa konkurssiin asettamisen jälkeen, ja saada viimeksi mainitusta parempi luovutushinta velkojien tyydyttämiseen parhaalla mahdollisella tavalla, kun luovutetaan yritys tai sen osa, jonka toiminta jatkuu (going concern).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 25 Heiploeg-konserni (jäljempänä entiset Heiploeg-yhtiöt) muodostui useista yhtiöistä, jotka harjoittivat kalojen ja äyriäisten tukkukauppaa ja siihen liittyvää toimintaa. Vuosina 2011 ja 2012 entiset Heiploeg-yhtiöt kärsivät huomattavia taloudellisia tappioita. Lisäksi Euroopan komissio määräsi marraskuussa 2013 neljälle kyseisen konsernin yhtiölle 27 miljoonan euron seuraamusmaksun kartelliin osallistumisesta.
- 26 Entisten Heiploeg-yhtiöiden vakavien taloudellisten vaikeuksien vuoksi mikään pankki ei suostunut rahoittamaan kyseistä seuraamusmaksua. Näin ollen mahdollisuutta turvautua pre-pack-menettelyyn tarkasteltiin seuraamusmaksun määräämisestä alkaen. Tässä yhteydessä useita Heiploeg-konserniin nähden itsenäisiä yhtiöitä pyydettiin esittämään tarjous entisten Heiploeg-yhtiöiden omaisuudesta. Koska Parlevliet en Van der Plas Beheer BV -yhtiön esittämän tarjouksen katsottiin olevan lupaavin, neuvotteluja jatkettiin kyseisen yhtiön kanssa.
- 27 Rechtbank Noord-Nederland (Pohjois-Hollandin alioikeus, Alankomaat) nimesi 16.1.2014 kaksi suunniteltua pesänhoitajaa ja yhden suunnitellun valvovan tuomarin entisten Heiploeg-yhtiöiden pyynnöstä. Nimityskirjeestä käy ilmi, että toimenpiteen tarkoituksena oli saada mahdollisimman korkea tuotto kaikkien velkojien hyväksi ja tarjota mahdollisuus valmistella myyntiä tai uudelleenjärjestelyä maksukyvyttömyystilanteessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on muistuttanut, että suunnitelluilla pesänhoitajilla ja suunnitellulla valvovalla tuomarilla ei ollut pre-pack-menettelyn yhteydessä lakisääteistä toimivaltaa tai tehtäviä, vaan heidän velvollisuutenaan oli tarkkailla, hankkia ja saada tietoja sekä esittää kantansa ja tarvittaessa antaa neuvoja. Kyseinen tuomioistuin on täsmentänyt, että heidän oli huomioitava kaikkien velkojien edut ikään kuin maksukyvyttömyys olisi jo todettu sekä mahdollisessa myöhemmässä maksukyvyttömyysmenettelyssä tehtävä selkoa pre-pack-menettelyn kulusta julkisissa kertomuksissa. Entisten Heiploeg-yhtiöiden oli tehtävä täysimittaista yhteistyötä suunniteltujen pesänhoitajien ja suunnitellun valvovan tuomarin kanssa.
- 28 Entiset Heiploeg-yhtiöt esittivät 27.1.2014 konkurssihakemuksen rechtbank Noord-Nederlandille. Seuraavana päivänä kyseinen tuomioistuin hyväksyi kyseisen hakemuksen ja nimesi pesänhoitajaksi ja valvovaksi tuomariksi henkilöt, jotka olivat aikaisemmin hoitaneet suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin tehtäviä.
- 29 Kaksi yhtiötä, jotka muodostivat uudet Heiploeg-yhtiöt ja jotka merkittiin kaupparekisteriin 21.1.2014, jatkoivat valtaosaa entisten Heiploeg-yhtiöiden liiketoiminnasta. Omaisuuden luovuttamista koskeva sopimus, jonka nojalla entisten Heiploeg-yhtiöiden liiketoiminta luovutettiin uusille Heiploeg-yhtiöille, tehtiin 29.1.2014.
- 30 Kyseisen sopimuksen mukaan noin kahta kolmasosaa entisten Heiploeg-yhtiöiden työntekijöistä koskevat työsopimukset siirrettiin uusille Heiploeg-yhtiöille siinä tarkoituksessa, että he suorittavat samalla työpaikalla samoja tehtäviä kuin aikaisemminkin mutta epäedullisemmin työehdoin. Uudet Heiploeg-yhtiöt saivat entisten Heiploeg-yhtiöiden toimitilat, jotka ne ottivat käyttöön, ja säilyttivät likipitään entisten Heiploeg-yhtiöiden asiakaskunnan.
- 31 FNV haki muutosta ensimmäisessä oikeusasteessa annettuun entisten Heiploeg-yhtiöiden konkurssiin asettamista koskevaan tuomioon. Ylioikeus hylkäsi kanteen antamassaan tuomiossa, koska se katsoi, että uudet Heiploeg-yhtiöt olivat esittäneet ilman vastaväitteitä, että entisten Heiploeg-yhtiöiden konkurssi oli väistämätön viimeksi mainitun kärsimien taloudellisten tappioiden ja sen seikan, etteivät pankit olleet valmiita rahoittamaan neljälle kyseiseen konserniin

kuuluvalla yhtiöllä määrätyn seuraamusmaksun määrää, seurauksena. Kyseinen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa olevat kolme soveltamisedellytystä täyttyivät ja että näin ollen entisten Heiploeg-yhtiöiden työntekijöitä ennen luovutusta koskeneet työehdot- ja olot eivät sitoneet uusia Heiploeg-yhtiöitä. Mainittu tuomioistuin nimittäin katsoi, että silloin, kun entisten Heiploeg-yhtiöiden toiminta siirtyi uusille Heiploeg-yhtiöille, oli niin, että ensiksi oli aloitettu entisiä Heiploeg-yhtiötä koskeva konkurssimenettely, toiseksi kyseisen menettelyn tavoitteena oli luovuttajan varojen selvittäminen ja kolmanneksi mainittua menettelyä toteutettiin viranomaisen valvonnassa.

- 32 FNV teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen Hoge Raad der Nederlandeniin ja esitti, että kaksi jälkimmäistä kyseisessä säännöksessä asetettua edellytystä eivät täytyneet pre-pack-menettelyn kohdalla, ja näin ollen entisten Heiploeg-yhtiöiden toiminnan luovutus uusille Heiploeg-yhtiöille kuului direktiivin 2001/23 säännösten soveltamisalaan, joten oli katsottava, että entisten Heiploeg-yhtiöiden työntekijät säilyttivät työehtonsa siirtyessään uusien Heiploeg-yhtiöiden palvelukseen.
- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että siviililain 7:663 §:n mukaan yrityksen luovutuksen yhteydessä luovutuksensaajalle siirtyvät ilman eri toimenpiteitä ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka kuuluvat tuolla hetkellä työnantajalle viimeksi mainitun ja siellä työskentelevän työntekijän välisen työsopimuksen perusteella. Se toteaa, että siviililain 7:666 §:n a kohdan mukaan kyseistä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta yrityksen luovutukseen, jos työnantaja on asetettu konkurssiin ja yritys kuuluu konkurssipesään. Kyseinen tuomioistuin lisää, että mainittuja kansallisen oikeuden säännöksiä, joilla direktiivi 2001/23 on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, on tulkittava kyseisen direktiivin mukaisesti.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin palauttaa myös mieleen, että pre-pack-menettelyn päätavoitteena on, että kaikki velkojat saavat mahdollisimman suuren suorituksen velallisen varojen selvittämisen yhteydessä, ja se, että pre-pack-järjestely auttaa säilyttämään osan työllisyysmahdollisuuksista, on toissijaista. Se täsmentää lisäksi, että konkurssimenettelyä edeltävä pre-pack-menettely ei vaaranna konkurssimenettelyn viranomaisvalvontaa.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa pääasian osalta, että on kiistatonta, että entisiä Heiploeg-yhtiötä koskeva konkurssimenettely oli aloitettu direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, kyseisellä tuomioistuimella on kuitenkin epäilyksiä siitä, täyttääkö pääasiassa kyseessä oleva pre-pack-menettely kaksi muuta direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa olevaa edellytystä, eli yhtäältä voidaanko katsoa, että kyseisen menettelyn tavoitteena on entisten Heiploeg-yhtiöiden varojen selvittäminen, ja toisaalta sitä toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa.
- 36 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että edellytys, jonka mukaan ’on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely luovuttajan varojen selvittämiseksi’, täytyy, kun
- luovuttajan konkurssia ei voida välttää ja luovuttaja on näin ollen tosiasiallisesti maksukyvytön
 - Alankomaiden oikeuden mukaan konkurssimenettelyn tarkoituksena on tavoitella velallisen varojen selvittämisellä mahdollisimman suurta tuottoa kaikille velkojille ja

- c) yrityksen (tai sen osan) luovutus valmistellaan konkurssiin asettamista edeltävässä niin kutsutussa pre-pack-järjestelyssä ja pannaan täytäntöön vasta konkurssiin asettamisen jälkeen, siten että järjestelyn yhteydessä
 - d) alioikeuden nimittämän suunnitellun pesänhoitajan on ennen konkurssiin asettamista toimittava kaikkien velkojen etujen sekä yhteiskunnallisten etujen, kuten työllisyysmahdollisuuksien säilyttämistä koskevien etujen, mukaisesti ja alioikeuden niin ikään nimittämän suunnitellun valvovan tuomarin on valvottava, että näin tapahtuu
 - e) pre-pack-järjestelyllä pyritään mahdollistamaan sitä seuraavassa konkurssimenettelyssä selvitystapa, jossa luovuttajan varoihin kuuluvan yrityksen (tai sen osan) jatkuva liiketoiminta ('going concern') myydään tavoitellen mahdollisimman suurta tuottoa kaikille velkojille ja työllisyysmahdollisuuksien säilyttämistä niin pitkälti kuin mahdollista, ja
 - f) menettelyn järjestelytavalla taataan, että tämä tavoite todella ohjaa toimintaa?
- 2) Onko [kyseisen] direktiivin 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että edellytys, jonka mukaan konkurssimenettelyä tai muuta samankaltaista maksukyvyttömyysmenettelyä 'toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa', täyttyy, kun yrityksen (tai sen osan) luovutus valmistellaan konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-järjestelyssä ja pannaan täytäntöön konkurssiin asettamisen jälkeen ja
- a) ennen konkurssiin asettamista valmistelua tarkkailevat suunniteltu pesänhoitaja ja suunniteltu valvova tuomari, jotka ovat alioikeuden nimittämiä mutta joilla ei ole lakisääteisiä valtuuksia
 - b) Alankomaiden oikeuden mukaan suunnitellun pesänhoitajan on ennen konkurssiin asettamista toimittava kaikkien velkojen etujen ja muiden yhteiskunnallisten etujen, kuten työllisyysmahdollisuuksien säilyttämisen, mukaisesti ja suunnitellun valvovan tuomarin on valvottava, että näin tapahtuu
 - c) suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin tehtävät eivät eroa konkurssipesän pesänhoitajan ja konkurssia valvovan tuomarin tehtävistä
 - d) sopimus, jonka perusteella yritys luovutetaan ja joka on valmisteltu pre-pack-järjestelyn aikana, tehdään ja pannaan täytäntöön vasta konkurssiin asettamisen jälkeen
 - e) alioikeus voi konkurssiin asettamisen yhteydessä nimittää pesänhoitajaksi tai valvovaksi tuomariksi jonkun muun kuin suunnitellun pesänhoitajan tai suunnitellun valvovan tuomarin ja
 - f) pesänhoitajaa ja valvovaa tuomaria koskevat samat objektiivisuutta ja riippumattomuutta koskevat vaatimukset kuin pesänhoitajaa ja valvovaa tuomaria sellaisessa konkurssissa, jota ei ole edeltänyt pre-pack-järjestely, ja riippumatta siitä, missä määrin he ovat olleet toimiin osallisina ennen konkurssiin asettamista, heidän on lakisääteisten tehtäviensä perusteella arvioitava, onko ennen konkurssiin asettamista valmisteltu yrityksen (tai sen osan) luovutus kaikkien velkojen etujen mukaista, ja jos he vastaavat tähän kieltävästi, heidän on päätettävä, että luovutusta ei toteuteta, ja heillä on aina oikeus päättää muilla perusteilla, että ennen konkurssiin asettamista valmisteltua yrityksen (tai sen osan) luovutusta ei toteuteta, esimerkiksi jos se ei ole työllisyysmahdollisuuksia koskevan etujen kaltaisten muiden yhteiskunnallisten etujen mukaista?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 37 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siinä asetettu edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”luovuttajan varojen selvittämiseksi”, täyttyy siinä tapauksessa, että yrityksen tai sen osan luovutus valmistellaan pre-pack-menettelyssä, jonka tavoitteena on mahdollistaa toiminnassa olevan yrityksen (going concern) selvittäminen konkurssimenettelyn aikana siten, että kaikki velkojat tyydytetään parhaalla mahdollisella tavalla ja säilytetään mahdollisimman runsaasti työllisyysmahdollisuuksia, ennen kuin aloitetaan luovuttajan varojen selvittämistä koskeva konkurssimenettely, jonka aikana kyseinen luovutus tapahtuu.
- 38 Aluksi on palautettava mieleen ensinnäkin, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 44 ja 45 kohdassa – direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa olevan poikkeuksen säätämässä oli kyse unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kodifikaatiosta. On nimittäin niin, että vaikka direktiivissä 77/187 ei ollut tätä koskevaa täsmällistä säännöstä, yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt erityisesti 7.2.1985 antamassaan tuomiossa Abels (135/83, EU:C:1985:55) ja 25.7.1991 antamassaan tuomiossa d'Urso ym. (C-362/89, EU:C:1991:326), että ottaen huomioon konkurssioikeuden, jolle on ominaista erityiset erilaisten etujen ja erityisesti eri velkojaryhmien etujen tasapainottamiseen tähtäävät menettelyt, erityisluonne suhteessa sosiaalioikeuteen, on mahdollista poiketa työntekijöiden yksilöllisen suojelun järjestelmän soveltamisesta silloin, kun on aloitettu luovutettua yhtiötä tai yhtiön osaa koskeva menettely luovuttajan varojen selvittämiseksi.
- 39 Yhteisöjen tuomioistuin on siten katsonut 7.12.1995 antamansa tuomion Spano ym. (C-472/93, EU:C:1995:421) 25 kohdassa, että direktiiviä 77/187 ei sovellettu 7.2.1985 annetussa tuomiossa Abels (135/83, EU:C:1985:55) kyseessä olleen konkurssimenettelyn tai 25.7.1991 annetussa tuomiossa d'Urso ym. (C-362/89, EU:C:1991:326) kyseessä olleen Italian oikeuden mukaisen hallinnollista pakkoselvitystilaa koskevan menettelyn kaltaisten luovuttajan varojen selvittämistä koskevien menettelyjen yhteydessä tehtyihin luovutuksiin, kun sitä puolestaan sovellettiin sellaisten yritysten luovutukseen, joissa oli aloitettu menettelyjä, joiden tavoitteena oli yrityksen toiminnan jatkaminen.
- 40 On täsmennettävä, että 25.7.1991 annetun tuomion d'Urso ym. (C-362/89, EU:C:1991:326) taustalla olleessa asiassa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kysymyksen, joka koski työntekijöiden palvelusvuosiin perustuvien oikeuksien säilymistä yrityksen luovutuksessa, yhteydessä kansallinen lainsäädäntö, jossa säädettiin yrityksiä koskevasta erityishallintomenettelystä, josta aiheutui kahdenlaisia vaikutuksia viimeksi mainituille. Kyseisen asian erityispiirteenä oli se, että yhtäältä luovutettu yritys saattoi olla asetettuna hallinnollista pakkoselvitystilaa koskevaan järjestelmään, jonka vaikutukset olivat verrattavissa konkurssin vaikutuksiin, ja toisaalta kyseisen yrityksen toimintaa saatettiin jatkaa, vaikka se oli asetettu kyseiseen järjestelmään, selvittäjän johdolla sellaisen ajanjakson ajan, jonka yksityiskohtaisesta laskentatavasta säädettiin lailla. Viimeksi mainitussa tapauksessa kyseisen selvittäjän oli laadittava ohjelma, joka valvontaviranomaisen oli hyväksyttävä ja johon oli sisällytettävä mahdollisuuksien mukaan ja velkojien edut huomioon ottaen teollisuuspolitiikan päälinjoja noudattava saneeraussuunnitelma, jossa yksilöitiin täsmällisesti uudelleen käyttöön otettavat ja täydennettävät laitokset sekä yrityksen luovutettavaksi tulevat laitokset ja osat. Kyseisellä

lainsäädännöllä oli siis erilaisia ominaispiirteitä riippuen siitä, päätettiinkö hallinnollista pakkoselvitystilaa koskevassa päätöksessä jatkaa yrityksen toimintaa vai ei (tuomio 25.7.1991, d’Urso ym., C-362/89, EU:C:1991:326, 27–30 kohta).

- 41 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ensimmäinen kyseisistä vaikutuksista oli rinnastettavissa konkurssiin, koska sen tarkoituksena oli velallisen varojen selvittäminen velkojien yhteiseksi tyydyttämiseksi, joten sen yhteydessä tapahtuneet luovutukset eivät kuuluneet direktiivin 77/187 soveltamisalaan (tuomio 25.7.1991, d’Urso ym., C-362/89, EU:C:1991:326, 31 kohta). Jälkimmäisen vaikutuksen osalta se katsoi puolestaan, että erityishallintomenettelyn päämääränä oli pääasiallisesti saattaa yhtiö tasapainoon, joka turvasi sen toiminnan tulevaa varten. Tällä tavoin tavoitellulla taloudellisella ja sosiaalisella päämäärällä ei nimittäin voida selittää eikä perustella sitä, että kun kyseessä oleva yritys tai sen osa luovutetaan, sen työntekijöiltä evätään oikeudet, jotka heille annetaan kyseisessä direktiivissä siinä täsmennetyin edellytyksin (tuomio 25.7.1991, d’Urso ym., C-362/89, EU:C:1991:326, 32 kohta).
- 42 Toiseksi on todettava, että ensimmäiseen kysymykseen sisältyy ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tosiseikkoja ja menettelyä koskevia seikkoja, joita ei joko ole nostettu esiin 22.6.2017 annettuun tuomioon *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* (C-126/16, EU:C:2017:489) johtaneessa ennakkoratkaisupyynnössä tai joista ei ollut kyse kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa ja jotka ovat näin ollen esteenä sille, että unionin tuomioistuimen mainitussa tuomiossa antamaa vastausta voitaisiin soveltaa pääasian ratkaisemisessa.
- 43 Unionin tuomioistuin on erityisesti todennut saman tuomion 47 kohdassa, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja palauttanut mieleen, että sen oikeuskäytännön mukaan menettely, jolla pyritään kyseisen yrityksen toiminnan jatkamiseen, ei täytä kyseistä edellytystä.
- 44 Unionin tuomioistuin on lisännyt kyseisen kahden menettelytyypin välisistä eroista, että menettelyllä pyritään toiminnan jatkamiseen, kun menettelyllä pyritään turvaamaan yrityksen tai sen elinkelpoisten osien toimintakyky. Varojen selvittämiseen tähtäävällä menettelyllä sen sijaan pyritään velkojien yhteiseen tyydyttämiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Vaikkei ole poissuljettua, että tietyn menettelyn kyseisten kahden tavoitteen välillä olisi tiettyä päällekkäisyyttä, menettelyn, jolla pyritään yrityksen toiminnan jatkamiseen, pääasiallinen tavoite on joka tapauksessa kyseessä olevan yrityksen pelastaminen (tuomio 22.7.2017, *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* C-126/16, EU:C:2017:489, 48 kohta).
- 45 Ottaen huomioon ne pre-pack-menettelyn ominaispiirteet, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt 22.6.2017 annettuun tuomioon *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* (C-126/16, EU:C:2017:489) johtaneessa asiassa, eli erityisesti sen seikan, että kyseisellä menettelyllä pyrittiin välttämään kyseessä olevan yrityksen toiminnan äkillinen lakkaaminen konkurssiin asettamisen hetkellä, jotta voitiin säilyttää sekä mainitun yrityksen taloudellinen arvo että työllisyysmahdollisuudet, unionin tuomioistuin katsoi mainitun tuomion 50 kohdassa, että jollei ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tarkastelusta muuta ilmene, kyseisellä menettelyllä ei viime kädessä tähdätty kyseessä olevan yrityksen varojen selvittämiseen, joten sillä tavoitellulla taloudellisella ja sosiaalisella päämäärällä ei voitu selittää tai oikeuttaa sitä, että kun kyseinen yritys luovutettiin kokonaan tai osittain, sen työntekijöiltä evättiin direktiivissä 2001/23 heille annetut oikeudet.

- 46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa – ja poiketen mainitussa asiassa kyseessä olleista tosiseikoista –, että silloin, kun kyseessä olevaan pre-pack-menettelyyn ryhdyttiin, luovuttajan maksukyvyttömyys ei ollut vältettävissä ja sekä konkurssimenettely että sitä edeltänyt pre-pack-menettely oli aloitettu luovuttajan varojen selvittämiseksi, ja konkurssiin asettaminen oli lisäksi tehty. Kyseinen tuomioistuin huomauttaa, että kaikkien kyseiseen varojen selvittämiseen johtaneiden menettelyjen päätavoite oli saada mahdollisimman suuri tuotto kaikille velkojille.
- 47 On myös kiistatonta, että tässä tapauksessa kyseessä olevan yrityksen luovutus tapahtui entisten Heiploeg-yhtiöiden eli luovuttajan yrityksen kaikkien varojen selvittämistä koskevan konkurssimenettelyn aikana.
- 48 Tältä osin on todettava, että koska direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa erotellaan ”luovuttaja” ja mainitulle luovuttajalle kuuluva ”yritys”, ”liike” tai ”yrityksen tai liikkeen osa”, on tehtävä ero luovuttajan kokonaisliiketoiminnan ja sen selvitettäviin varoihin kuuluvien erilaisten yksiköiden erillisten toimintojen välillä.
- 49 Direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että kyseisen säännöksen ja näin ollen siinä säädetyn poikkeuksen soveltamisala ei rajoitu yrityksiin, liikkeisiin taikka yritys- tai liiketoiminnan osiin, joiden toiminta on lakkautettu lopullisesti ennen luovutusta tai sen jälkeen.
- 50 Koska kyseisessä 5 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ne luovuttajan velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olevasta työsopimuksesta tai työsuhteesta, eivät siirry luovutuksensaajalle silloin, kun kyseisessä säännöksessä asetetut edellytykset täyttyvät, kyseinen kohta nimittäin tarkoittaa, että yhä toiminnassa oleva yritys tai yrityksen osa on voitava luovuttaa mainitussa säännöksessä olevan poikkeuksen mukaisesti. Näin direktiivillä 2001/23 vältetään vaara siitä, että kyseessä olevan yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan arvo alenee ennen kuin elinkelpoiseksi arvioitu luovuttajan omaisuuden osa ja/tai elinkelpoisiksi arvioidut luovuttajan toiminnot siirretään luovutuksensaajalle luovuttajan varojen selvittämiseksi aloitetussa konkurssimenettelyssä. Kyseisen poikkeuksen tarkoituksena on siis välttää vakava vaara siitä, että luovutetun yrityksen arvo tai työntekijöiden elin- ja työolot heikkenisivät yleisesti ottaen, mikä olisi vastoin perussopimuksen tavoitteita (ks. vastaavasti tuomio 25.7.1991, d’Urso ym., C-362/89, EU:C:1991:326, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Se seikka, että yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutusta, joka tapahtuu luovuttajan varojen selvittämiseksi aloitetun konkurssimenettelyn tai muun samankaltaisen maksukyvyttömyysmenettelyn aikana, on valmisteltu ennen kyseisen menettelyn aloittamista, ei aseta kyseenalaiseksi kyseistä tulkintaa direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdasta, koska kyseinen säännös ei koske kyseessä olevien konkurssi- tai maksukyvyttömyysmenettelyjen aloittamista edeltävää ajanjaksoa. Tätä toteamusta tukee kyseisen 5 artiklan 2 kohta, josta käy selvästi ilmi, että siinä olevat poikkeukset koskevat tapauksia, joissa direktiivin 3 ja 4 artiklaa sovelletaan luovutukseen, joka toteutetaan, kun ”on aloitettu” luovuttajaa koskeva maksukyvyttömyysmenettely.
- 52 On siis niin, että kun pre-pack-menettelyn, jota seuraa konkurssimenettely, päätavoite on saada luovuttajan maksukyvyttömyyden toteamisen ja varojen selvittämisen seurauksena mahdollisimman suuri suoritus kaikille sen velkojille, kyseiset menettelyt yhdessä tarkasteltuina täyttävät lähtökohtaisesti direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa asetetun toisen edellytyksen.

- 53 Tältä osin on kussakin tapauksessa varmistettava, että kyseessä olevilla pre-pack- ja konkurssimenettelyillä pyritään yrityksen varojen selvittämiseen luovuttajan todetun maksukyvyttömyyden vuoksi eikä sen pelkkään uudelleenjärjestämiseen. On myös todettava sen lisäksi, että näiden menettelyjen päätavoitteena on kaikkien velkojien tyydyttäminen parhaalla mahdollisella tavalla, myös se, että varojen selvittämisen täytäntöön paneminen toteuttamalla pre-pack-menettelyssä valmistellun ja konkurssimenettelyn jälkeen tapahtuvan kaltainen toiminnassa olevan (going concern) yrityksen tai sen osan luovutus mahdollistaa kyseisen päätavoitteen saavuttamisen. Näin ollen pre-pack-menettelyyn turvautumisen tavoite yhtiön varojen selvittämisen kannalta on se, että pesänhoitaja ja valvova tuomari, jotka tuomioistuin nimittää kyseisen yhtiön konkurssiin asettamisen jälkeen, voivat parantaa mahdollisuuksia tyydyttää velkojat.
- 54 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta käy kuitenkin ilmi, että kyseessä olevaa pre-pack-menettelyä säännellään ainoastaan oikeuskäytännössä asetetuista säännöistä eivätkä erilaiset kansalliset tuomioistuimet sovelleta sitä yhtenäisesti, joten se on oikeudellisen epävarmuuden lähde, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 83 kohdassa. Tällaisissa olosuhteissa ei voida katsoa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisessa pre-pack-menettelyssä olisi kyse direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa olevan poikkeuksen täytäntöönpanosta säätämisestä, eikä se vastaa oikeusvarmuuden vaatimusta.
- 55 Tästä seuraa, että edellä 47–53 kohdassa esitetyistä seikoista huolimatta ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä asetettu edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”luovuttajan varojen selvittämiseksi”, täyttyy siinä tapauksessa, että yrityksen tai sen osan luovutus valmistellaan pre-pack-menettelyssä, jonka päätavoitteena on mahdollistaa toiminnassa olevan yrityksen selvittäminen konkurssimenettelyssä siten, että kaikki velkojat tyydytetään parhaalla mahdollisella tavalla ja säilytetään mahdollisimman runsaasti työllisyysmahdollisuuksia, ennen kuin aloitetaan luovuttajan varojen selvittämistä koskeva konkurssimenettely, jonka aikana kyseinen luovutus tapahtuu, sillä edellytyksellä, että tällaisesta pre-pack-menettelystä säädetään lailla tai asetuksella.

Toinen kysymys

- 56 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että siinä säädetty edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen silloin, kun luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa”, täyttyy silloin, kun suunnitellun valvovan tuomarin valvonnassa oleva suunniteltu pesänhoitaja valmistelee yrityksen tai sen osan luovutuksen konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä ja kyseistä luovutusta koskeva sopimus tehdään ja pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun luovuttajan varojen selvittämistä koskevaan konkurssiin asettaminen on tehty.
- 57 Jotta tähän kysymykseen voidaan vastata, on palautettava mieleen, että – kuten unionin tuomioistuin on todennut 22.6.2017 antamassaan tuomiossa Federatie Nederlandse Vakvereniging ym. (C-126/16, EU:C:2017:489, 53 kohta) ja ennakkoratkaisua pyytänyt

tuomioistuin on vahvistanut olevan – pre-pack-menettely, joka edeltää luovuttajan varojen selvittämistä koskevaan konkurssiin asettamista, perustuu oikeuskäytäntöön eikä sillä ole perustaa Alankomaiden laeissa tai asetuksissa.

- 58 Unionin tuomioistuin totesi täsmällisemmin pre-pack-menettelystä, josta oli kyse 22.6.2017 annettuun tuomioon *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* (C-126/16, EU:C:2017:489) johtaneessa asiassa, sille toimitettujen asiakirjojen perusteella kyseisen tuomion 54 kohdassa, että kyseinen toimenpide ei ollut toimivaltaisen tuomioistuimen valvonnassa vaan sen toteutti yritysjohto, joka kävi neuvotteluja ja teki päätökset, joilla valmisteltiin konkurssissa olevan yrityksen myyntiä. Mainitun tuomion 55 kohdassa se katsoi, että suunnitellulla pesänhoitajalla ja suunnitellulla valvovalla tuomarilla ei ollut muodollisesti mitään valtuuksia eivätkä ne olleet lainkaan viranomaisen valvonnassa. Se katsoi lisäksi, että sikäli kun valvova tuomari antoi luvan pre-pack-menettelyssä valmistellun luovutuksen tekemiselle välittömästi konkurssin alkamisen jälkeen, hänen oli ollut saatava tieto luovutuksesta ja hyväksyttävä se ennen kyseisen menettelyn alkamista. Unionin tuomioistuin päätteli tämän perusteella saman tuomion 57 kohdassa, että kun otetaan huomioon kyseiset ominaisuudet, kyseisessä asiassa kyseessä ollut pre-pack-menettely saattoi viedä suurelta osin sisällön konkurssimenettelyssä toimivaltaisen viranomaisen harjoittamalta mahdolliselta valvonnalta eikä se näin ollen täyttänyt direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdassa säädettyä edellytystä tällaisen viranomaisen suorittamasta valvonnasta.
- 59 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, joka palauttaa mieleen, että vaikka tuomioistuin nimittää suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin, heillä ei ole lakisääteistä toimivaltaa, kun he hoitavat tehtäviään pre-pack-menettelyssä, nostaa ennakkoratkaisupyynnössä esiin erilaisia seikkoja, jotka voivat asettaa kyseenalaiseksi unionin tuomioistuimen arvioinnin 22.6.2017 annetun tuomion *Federatie Nederlandse Vakvereniging ym.* (C-126/16, EU:C:2017:489) 57 kohdassa, joten voi olla niin, että kyseistä arviointia ei voida soveltaa pääasiassa.
- 60 On huomautettava erityisesti, että kyseisen tuomioistuimen mukaan suunnitellun pesänhoitajan asema ja tehtävät, jotka hänet nimittävä tuomioistuin määrittelee tai jotka määräytyvät kyseistä tarkoitusta varten nimitetyn suunnitellun valvovan tuomarin antamien ohjeiden perusteella, eivät eroa olennaisesti konkurssimenettelyn pesänhoitajan asemasta ja tehtävistä. Suunniteltu pesänhoitaja voi joutua vastuuseen virheestä, jonka hän tekee hoitaessaan tehtäviään, samalla tavalla kuin konkurssipesän pesänhoitaja, ja hänen henkilökohtaista vastuutaan arvioidaan samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan konkurssipesän pesänhoitajan henkilökohtaiseen vastuuseen. Suunniteltu valvova tuomari valvoo konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä suunniteltua pesänhoitajaa, jotta viimeksi mainittu ei ylitä toimivaltaansa ja jotta hän toimii kaikkien velkojien etujen mukaisesti, samoin kuin konkurssimenettelyssä valvova tuomari valvoo pesänhoitajaa. Tuomioistuin, joka on nimittänyt suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin, valvoo mahdollisessa myöhemmässä maksukyvyttömyysmenettelyssä, ovatko kyseiset henkilöt noudattaneet kaikkia heille annettuja ohjeita, ja jos näin ei ole, nimeää pesänhoitajaksi ja valvovaksi tuomariksi toiset henkilöt konkurssiin asettamista koskevalla hetkellä.
- 61 Mainittu tuomioistuin täsmentää, että vaikka pääasiassa sopimus, jonka perusteella yritys luovutettiin, valmisteltiin pre-pack-menettelyn aikana, kyseistä sopimusta ei ollut vielä tehty sillä hetkellä, kun entiset Heiploeg-yhtiöt asetettiin konkurssiin. Pesänhoitajilla ja valvovalla tuomarilla, joiden tehtävänä oli seurata konkurssimenettelyä ja jotka tuomioistuin nimitti tätä tarkoitusta varten, oli konkurssimenettelyn aloittamisen julistamisesta lähtien tätä koskeva

lakisääteinen toimivalta ja heitä koskivat samat puolueettomuutta ja riippumattomuutta koskevat edellytykset kuin pesänhoitajaa ja valvovaa tuomaria, jotka on nimitetty sellaisessa konkurssimenettelyssä, jota ei edellä pre-pack-menettely. Heidän oli siis arvioitava, oliko ennen konkurssiin asettamista valmisteltu entisten Heiploeg-yhtiöiden elinkelpoisten liiketoimintayksiköiden luovutus tehty kaikkien velkojien etujen mukaisesti. Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen pre-pack-menettelyn toteuttamisella ei ole vaikutusta toimivaltaisen viranomaisen eli konkurssipesän pesänhoitajan ja valvovan tuomarin myöhemmin konkurssimenettelyssä harjoittamaan valvontaan sellaisena kuin tällaisesta valvonnasta säädetään konkurssilaissa.

- 62 Tältä osin on todettava, että koska toimivaltainen tuomioistuin nimittää suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin pre-pack-menettelyä varten ja kyseinen tuomioistuin ei ainoastaan määrittele heidän tehtäviään vaan myös valvoo, kuinka ne on suoritettu, kun konkurssimenettely myöhemmin aloitetaan, kun se päättyy, nimitetäänkö kyseiset samat henkilöt konkurssimenettelyssä pesänhoitajaksi ja valvovaksi tuomariksi, kyse on jo tällä perusteella siitä, että toimivaltainen viranomainen valvoo suunniteltua pesänhoitajaa ja suunniteltua valvovaa tuomaria.
- 63 Tätä arviointia tukee yhtäältä se seikka, että pre-pack-menettelyn aikana valmisteltu luovutus toteutetaan vasta konkurssimenettelyn aloittamisen jälkeen, ja pesänhoitaja ja valvova tuomari voivat kieltäytyä kyseisen luovutuksen toteuttamisesta, jos he arvioivat, että se on sen luovuttajan, jonka varat on selvitettävä, velkojien etujen vastaista. Toisaalta, kuten unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta käy ilmi, suunnitellun pesänhoitajan ei ole vain tehtävä konkurssiselvityksessä selkoa siitä, kuinka hän hoiti valmistelemaa vaihtoa, vaan hän voi myös joutua vastuuseen samoin edellytyksin kuin konkurssipesän pesänhoitaja. Lisäksi on kiistatonta, että suunniteltu pesähoitaja osallistuu pre-pack-menettelyyn suunnitellun valvovan tuomarin ja näin ollen toimivaltaisen tuomioistuimen valvonnan alaisena, ja viimeksi mainittu voi silloin, jos se arvioi, ettei suunniteltu pesänhoitaja noudata tuomioistuimen sille asettamaa tehtävää, korvata kyseisen pesänhoitajan toisella henkilöllä tai vastustaa pre-pack-menettelyn päättämistä.
- 64 On myös täsmennettävä, että suunnitellun pesänhoitajan ja suunnitellun valvovan tuomarin on konkurssin valmisteluvaiheena pidettävästä pre-pack-menettelystä alkaen neuvoteltava keskenään, arvioitava erilaisia mahdollisia luovutusvaihtoehtoja ja tarkastettava luovutussopimus, joka heidän on mahdollisesti hyväksyttävä ja pantava täytäntöön, kun konkurssimenettely alkaa, jotta he voivat hoitaa heille pre-pack-menettelyssä sekä konkurssimenettelyssä annetut tehtävät. Näin ollen konkurssimenettelyn alkamisen ja pre-pack-menettelyssä valmistellun sopimuksen allekirjoittamisen välillä kulunutta aikaa ei sellaisenaan voida pitää kriteerinä, jonka perusteella voidaan arvioida, onko toimivaltainen viranomainen voinut harjoittaa tätä varten säädettyä valvontaa.
- 65 Näin ollen on katsottava, että se seikka, että suunnitellun valvovan tuomarin valvonnan alainen suunniteltu pesänhoitaja valmistelelee yrityksen tai se osan luovutuksen konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä, ei ole esteenä sille, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohdan kolmas edellytys täyttyy.
- 66 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä säädetty edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen silloin, kun luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa”, täyttyy

silloin, kun suunnitellun valvovan tuomarin valvonnassa oleva suunniteltu pesänhoitaja valmistelelee yrityksen tai sen osan luovutuksen konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä ja kyseistä luovutusta koskeva sopimus tehdään ja pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun luovuttajan varojen selvittämistä koskevaan konkurssiin asettaminen on tehty, sillä edellytyksellä, että tällaisesta pre-pack-menettelystä säädetään lailla tai asetuksella.

Oikeudenkäyntikulut

- 67 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä asetettu edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta sellaisen yrityksen luovutukseen, jossa on aloitettu luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”luovuttajan varojen selvittämiseksi”, täyttyy siinä tapauksessa, että yrityksen tai sen osan luovutus valmistellaan pre-pack-menettelyssä, jonka päätavoitteena on mahdollistaa toiminnassa olevan yrityksen selvittäminen konkurssimenettelyssä siten, että kaikki velkojat tyydytetään parhaalla mahdollisella tavalla ja säilytetään mahdollisimman runsaasti työllisyysmahdollisuuksia, ennen kuin aloitetaan luovuttajan varojen selvittämistä koskeva konkurssimenettely, jonka aikana kyseinen luovutus tapahtuu, sillä edellytyksellä, että tällaisesta pre-pack-menettelystä säädetään lailla tai asetuksella.**
- 2) **Direktiivin 2001/23 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä säädetty edellytys, jonka mukaan kyseisen direktiivin 3 ja 4 artiklaa ei sovelleta yrityksen, liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutukseen silloin, kun luovuttajaa koskeva konkurssimenettely tai muu samankaltainen maksukyvyttömyysmenettely ”toteutetaan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa”, täyttyy silloin, kun suunnitellun valvovan tuomarin valvonnassa oleva suunniteltu pesänhoitaja valmistelelee yrityksen tai sen osan luovutuksen konkurssiin asettamista edeltävässä pre-pack-menettelyssä ja kyseistä luovutusta koskeva sopimus tehdään ja pannaan täytäntöön sen jälkeen, kun luovuttajan varojen selvittämistä koskeva konkurssiin asettaminen on tehty, sillä edellytyksellä, että tällaisesta pre-pack-menettelystä säädetään lailla tai asetuksella.**

Allekirjoitukset